

Márkus Edit

SZENT ÁGOSTON ÉS A MAI EMBER

Előszó

Ezen írást Pável Márta Szent Ágostonról tartott mély előadása inspirálta. Az előadáson közel került hozzám a kereső, bukdácsoló, ugyanakkor akaratos, kitartó ember példája, aki komolyan vette Isten szavát.

Bevezetés

Szent Ágoston útkeresésének, lelki fejlődésének és megtérésének példája az utókor kincse marad, a Vallomások című művében újra és újra erőt meríthetünk belőle. A következőkben ezt a személyes és önmagával kíméletlenül őszinte utat szeretném összehasonlítani a modern ember útkeresésével. A Vallomásokat 397 és 400 között írta Ágoston, több mint tíz évvel a megtérése után, életútja felén járt körülbelül, ekkor már Hippo püspökének szentelték fel. Élete és tevékenysége Észak-Afrikában bontakozott ki, illetve tanított Rómában egy rövidebb ideig.

A III-IV. században ezt az észak-afrikai római provinciát szeparatista törekvések és polgárháborús helyzet jellemezte. A filozófiai irányzatok közül az újplatonizmus volt kiemelkedően fontos. Plótinosz, az irányzat legjelentősebb képviselője szerint az ember és a világ meghasonlott, a földi élet pusztá színjáték, a lélek számára egyetlen út marad, a befelé fordulás, az önmagában való elmélyedés. A korszakban igen elterjedt misztériumvallásokban is az egyéni útkeresés, a megtisztulás kerül középpontba. Az elszigetelt egyén olyan közösséget keres, amely támogatja, segíti, hogy megtalálja az igazságot.

Szent Ágoston a Vallomásokat számadásként írta, illetve az a szándék is vezette, hogy példájából az olvasók okuljanak és erőt merítsenek, ha az igazságkeresés útvesztőjében járnak. A könyvben önvallomás, gyónás, ima, filozófiai elmélkedések, teológiai fejtegetések, pszichológiai megfigyelések, anekdotikus részletek, életrajzi adalékok keverednek²². A Vallomások első része (I-IX. könyv) szól a megtérésről, a második rész (X. könyv) a megtért Ágoston belső életével, a harmadik rész (XI-XIII. könyv) pedig a Szentírás magyarázatával és teológiai kérdésekkel foglalkozik.

Gyermek- és ifjúkor

Gyermekkorára és iskolás éveire kritikával tekint vissza. Istenhez való megtérése szempontjából értékeli az ott szerzett ismereteket. A gyermek Ágoston nem szeretett tanulni, szülei, oktatói mégis erre kényszerítették. Ma is így van, önként talán egyikünk sem járna iskolába, nem vizsgázna a tanultakból. Kényszerből tehát sok új ismeretre tett szert. A kérdés viszont az, hogy ezen új ismeretek hasznosak-e. Ágoston visszatekintve haszontalannak érzi a görög könyvek olvasását. Dido királyné tragikus halála megihlette, megsiratta őt, de ez nem vitte közelebb Istenhez: „Hitvány és utolsó teremtményeid után futkároztam.”²³ Homérosz meséi az ember tulajdonságairól, bűneiről szólnak, azt népszerűsítik, és a transzcendenciához nem visznek közelebb. Szomorúan állapítja meg – s ez napjainkra is érvényes sajnós –, hogy inkább ragaszkodunk a betűk és szótagok pontos írásához, ebben nagyon szabálykövetőek vagyunk, de az örök, időtlen törvények betartását semmibe vesszük. „Ha valaki

²²Redl Károly: A Személyiség születése, Utószó Aurelius Augustinus: Vallomások 483. oldal.

²³ Aurelius Augustinus: Vallomások (Gyomaendrőd, 1982.) 42. oldal

magáénak vallja a hangzók régi szabályát, vagy esetleg tanítja is azt és mégis a nyelvtan ellenére a homo (ember) szót első betűje nélkül omo-nak ejti, jobban berzenkednek rajta az emberek, mintha gyűlölné parancsod sérelmével ember létére felebarátját."²⁴ A gyermekkori hibák, bűnök nem maradnak elszigeteltek, a felnőttkorba is begyűrűznek: „átszivárognak a tanítókról, a nevelőkről, a diákokról, a golyókról, a verebekről... a kormányzókra, a királyokra, az aranyra, a birtokra, a rab-szolganépre."²⁵ A mai ember inkább nosztalgiával vagy sznobériával szemléli az iskolai ismereteket. Nosztalgikusan csak arra gondol, milyen jó volt gyermeknek lenni, kicsit talán megszépítve ártatlannak gondol minden gyermekkorában elkövetett csínyt, és jótékony homállyal takarja be, ha valami rosszat vagy feleslegeset tett. Vagy sznobériával úgy gondolja, minden e korban szerzett ismeret az alapl műveltség része és fontos szakasza az érett személyiség kialakulásának.

Ifjúként megéli a testi vonzódást, az érzéki szenvedélyt. „Málladoztam, vergődtem, fecsérlődtem, és mégis hetvenkedtem a bujaságban."²⁶ Visszatekintve lázként jellemzi e felfokozott állapotot. Szüleit hibáztatja, hogy nem terelték mederbe ezt a szenvedélyt, és nem gondolkodtak, hogy feleséget keressenek neki, mert tanulmányai elvégzését fontosabbnak tartották. Apja büszke volt rá, hogy férfivé érett. Anyja próbálta a keresztény útra visszavezetni, imádkozott érte, hogy ne vesszen el, és intette, hogy ne paráználkodjon, és ne kövessen el házasságtörést, de a házasságkötést nem szorgalmazta ő sem. Őszintén bevallja, hogy sokszor a társak miatt úgy tett, mintha elkövette volna ő is a bűnt, hogy ne lógjon ki a sorból. Napjainkban az Ágoston édesanyja által képviselt gyengédebb visszafogó erő is egyre kevesebb, illetve sok szülő nem tud nemet mondani gyermekének. Fél, hogy elveszti, s a fiatal saját belátására bízza, hogy él. Ágoston visszatekintve édesanyja szavaiban felismerte Isten szavait: „*Pedig ezek a te ígéid voltak, csak nem vettem tudomásul. Azt hittem, hogy te hallgatsz és csupán ő beszél. Te szóltál belőle hozzám.*”²⁷ Ágoston elismeri, hogy csábító az emberi barátság, de ezek bár édes kötelékek, mégis csak „aprócska javak” a végtelen javakkal, Istennel szemben.

Ágoston barátaival körtét lopott. Nem is maga a körte ízlett nekik, hanem a tilosban járás. Felteszi a kérdést magának, hogy miért szegte meg a törvényt. „*Talán azért tettem, hogy némi árnyékszabadságot majmoljak fogoly létemre magamnak... Lám, az urától menekülő és árnyak után kapkodó szolga.*”²⁸ A mai ember, inkább felmentéseket keres, ha az elkövetett bűnére gondol. Nem elemzi ilyen kíméletlenül, hogy miben gyökerezik a bűne. Nem teszi fel magának a Szent Ágoston-i kérdést, hogy a mélyben az igazi, Istenben gyökerező és a Végtelenben megélt szabadság eltorzult képe köszön vissza. Pedig ez a kíméletlen önmagunk felé való őszinteség az egyetlen lehetőség az ebből az állapotból való kikecmergésre. Enélkül továbbra is a bűnünkhöz tapadunk. E kérdés feltevésével már messzebből látjuk magunkat és a bűnünket, már el tudunk távolodni a bűn édességétől, és egyszeriben kisebbé, sokszor remélhetőleg nevetségessé is válik.

Ágoston szerelmes lesz, s magát megvizsgálva megállapítja: „*nem szerettem még, csupán a szerelem volt kedves...*” Leírja a szenvedély jellemzőjét: „*minél üresebb voltam az ilyen ételektől, annál több csömörrel teltem meg irántuk.*”²⁹ A mai

²⁴uo. 51. oldal

²⁵uo. 53. oldal

²⁶uo. 56. oldal

²⁷uo. 60. oldal

²⁸uo. 67. oldal

²⁹uo. 72. oldal

embernél is nagy hajtóerő a szerelem. Sokan ölni is képesek érte, de legalábbis minden addig értékesnek hitt kapcsolatot, barátságot, tanítást feláldozni. A szerelmes ember csak akkor képes ilyen önreflexióra, mint Ágoston, ha kicsit eltávolodik szerelmétől, és messzebről nézi önmagát ebben a helyzetben. Ha kikerül saját hatása és vaksága alól, higgadtabban tudja elfogadni, a földi szerelem változékonyságát, mulandóságát, és azt a megállapítást, hogy a földi szerelemben az égi szerelem egy mozaikját találhatjuk csak meg időben és térben behatárolva.

Manicheizmus

Szent Ágoston több éven keresztül a manicheus tanok³⁰ szerint élt. Mani követői sokféle irányzatot képviseltek, így most csak azokat a pontokat emelném ki, amelyeket maga Ágoston is hangsúlyozott. A tanítások eleinte vonzották, és azt a reményt keltették benne, hogy Istenhez fog találni, de sok kérdésére nem adtak választ. Faustus mester látogatása kiábrándítja a tanaikból, hiúságot és sületlenséget talál igaz tudás helyett.³¹ Ágoston pedig mindig tovább lépett, ha a fellelt megoldás nem bizonyult elégnek: „Lépésről lépésre jutottam el az ostobaságokig.”³² Nem keresni akart, hanem találni, kíméletlenül tovább állt, amikor felismerte, hogy a manicheus mester tudásában hiányosságok, gondolkodásában meg logikai hibák vannak. Felismerte, hogy Isten a lét, nem lehet anyagi. Elfogadta, hogy a Jó és a rossz dualizmusa jellemzi a földi világot, de a rossz nem öröktől való, „nem más a rossz, mint a jó hiánya”³³, jelenti ki Szent Ágoston. Isten végtelenségében az ember bűnével csak magát határolja el, az Istentől kapott halhatatlan lelkét köti gúzsba. A mai kor embere példát vehet erről a keresésről. Sokféle tan, vallás kínálja magát napjainkban is, és ha nem kíméletlenül az igazságot keressük, ha valami egyéb érdek mentén haladunk, benne ragadhatunk egy-egy megtévesztésben.

Édesanyja hatása

Édesanyja álmában vigaszt látott, hogy fia nem fog elveszni, megmenekül a tévedésektől. 9 évet kellett még várnia fia megtérésére, de Monica kitartóan hitt az álomban kapott isteni reményben. Bölcs asszonyként kitartott férje mellett, szelíden terelgette őt a kereszténység tanításai felé. Legnagyobb gondja fia volt, Ágostonért rengeteget imádkozott, hogy a jó úton maradjon. Saját elképzelései voltak ugyan fia jövőjét illetően, de elfogadta és belátta, mi Isten akarata, hogy Ágoston Isten papja lett. Napjainkban a szülők tanítására sokan nem hallgatnak, és e tagadás felnőttkorban is árnyékként vetül gondolkodásukra. A másik szélsőség, pedig az anyától való el nem szakadás, az anyára való teljes ráhagyatkozás Isten helyett. Ágoston példája mutatja meg, hogy önálló személyiséggé válva felnőttként hálásnak kell lennünk szüleinkért, az értünk való aggodalmukért, a gondoskodásukért, tanácsaikat megfontolva, de a saját utunkat kell járnunk. Mindehhez persze elengedhetetlen, hogy a belső hang, ami minket vezet, ne a saját hangunk legyen, hanem Isten szavát halljuk meg ott belül.

³⁰ Mani 216-ban született Babilóniában. Tanításában kaldeus, perzsa, buddhista és keresztény elemek is találhatóak. Központi gondolata, hogy két valóság létezik öröktől fogva: a jó és a rossz. A sötétség rátört a világosság birodalmára, s így keletkezett a látható világ. A sötétség fejedelmei Isten lényegéből fény darabkákat ragadtak magukkal, ezeket zárták anyagba és így lett az ember. Az üldözések ellenére egy évezreden keresztül megmaradt a manicheizmus.

³¹ Aurelius Augustinus: Vallomások (Gyomaendrőd, 1982.) 130. oldal

³² Uo. 90. oldal

³³ Uo. 83. oldal

Megtérés

Barátja halála intő jel volt számára. A haldokló előtt lehullanak a fátylak, közel az elmenetelhez tisztábban kezdi látni az igazságot. Ráparancsolt Ágostonra, hogy ne merjen gúnyolódni a keresztségen. A barát végül meghal, és Ágoston mély gyászba borul, úgy érzi, másik felét, lelki társát veszítette el. „*Tudtad Uram, hogy eléd kellene emelnem gyógyulásra lelkemet, de nem voltam erre kapható és erőm sem volt elég-séges hozzá.*”³⁴ A halál napjainkban tabu téma, marad a magányos félelem, egyedül próbálnak sokan a halállal megbirkózni, amikor közeledik vagy hirtelen megtalál az elkerülhetetlen. Ilyenkor a hatalmas veszteség sebet ejt az ember lelkén, de azon a maga által alkotott kemény lelki dióhéjon is repedés támad, amelyben addig oly kényelmesen vagy egyáltalán nem kerestük Isten igazságát. Ilyenkor a veszteség nyitotta ablakon át erőt kell magunkban gyűjteni, hogy végre az ott várakozó transzcendenciába belekapaszkodjunk. „*Boldog, aki téged szeret, barátját benned és ellenségét miattad szereti. Csupán akkor nem veszíti el szeretteit az ember, ha az el nem veszithetőben szereti valamennyit.*”³⁵ Barátja halála után belátja, hogy a létezőkben nem lelhet megnyugvást, „*erednek és azután mind-mind elkallódnak*”. Ma sokan nem tudják Istenben szeretni a családjukat, barátaikat, akár önmagukat sem. Ha Isten felé igyekszünk, egyre inkább tudunk ezzel az igazi szeretettel fordulni másokhoz is, és ebben a szeretetben nincs helye egyéni érdekeknek és akaratnak. Ez a szeretet az Istenben való elfogadás, tehát nem úgy fogadom el a másikat, ahogy van, hanem Istenben. Segítem, ha szüksége van rá, szólok neki, ha eltéved, nem hagyom veszni. Ehhez persze Isten felé kell mennem, hallanom kell Isten szavát, nem a magam egoját kell építgetnem. „*Tehát az Istenben szeresd őket. Ragadj belőlük magaddal hozzá amennyit csak tudsz és szólj nekik: őt szeressük.*”³⁶

Milánóban az Ambrus püspökkel való találkozás hatására újra a katolikus tanítások felé fordul. A manicheista tanokat már csacska meséknek tartja, de a katolikus igazságokat még nem tudja belátni. Logikusan próbálja megérteni a tanítást. A be nem bizonyítottat még hittel kell elfogadnia, mert Isten szavát még nem hallja belsőleg. Gyötrődéseiben a lélek kinyílik a transzcendencia befogadására: „*Midőn első ízben észrevettelek, magadhoz emeltél engem, hogy rádöbbenjek: valóban létezik, amit ismernem kellene, de ismeretére még nem vagyok alkalmas. Nagyerősen reám sugaraztál és visszalökted gyöngé pillantásomat... Mintha a magasságból szavadat hallottam volna: én az erősek eledele vagyok, növekedj és eszel majd belőlem.*”³⁷ Ez a találkozás fordulópontot jelent, egyre inkább vágyik Isten teljesebb megismerésére, de még nem kitartó, sokszor visszaesik saját „*képzelet-szörnyeikhez*”. A mai ember vigaszt meríthet Ágoston szavaiból, hiszen aki úton jár, tudja, hogy ingatag, nem tudunk ugyanolyan lendülettel haladni minden egyes percben, vannak hullámvölgyek is. Ágoston kitartása és célra irányultsága ugyanakkor példaértékű a ma emberének. Nincs könnyű siker, illetve az hamar el is illan. A jóért meg kell küzdenünk. Az ivóvízért mélyre kell leásnunk, a talajvíz ugyan könnyen felbukkan, de nem csillapíthatja szomjunkat.

A régi és az új akarat, a „*testiségbe tapadó*” és a „*lelket ébresztgető akarat*” harcának színtere lett Ágoston lelke. Vágyott a tisztaságra, Isten közelségére, de ugyanakkor időt kért még: „*adj tisztaságot és megtartóztatást nekem, de ne most rögtön...*

³⁴uo. 106. oldal

³⁵uo. 108. oldal

³⁶uo. 111. oldal

³⁷uo. 197. oldal

Féltem, hogy hamar meghallgatsz engem, és gyorsan meggyógyítod beteg vágyaimat.”³⁸. A lélek betegségéhez leköti a megszokások terhe. Ez az, amikor az ész már kész, de a szív még nem, hányszor hallhatja Isten ezt napjainkban is a Felé tétován igyekvőktől, Hozzád megyek, Uram, de előtte még élek egy kicsit. Ez az emberi kérés azonban az embernek okoz egyre nagyobb gyötrődést, hiszen két szék közül a földön találja magát, vagy olyan, mint a háborgó tengeren hánykolódó céltalan hajó, nem csendesedhet a vihar, mert nem egy irányba megy, hanem céltalanul kiteszi magát a viharoknak.

Ágoston belátja, hogy a megtérés akarati döntés, de a döntés állhatatos érvényesítésében Isten kegyelmére szorul. Akkor, amikor már teljesen kimerült és elgyötört lett ebben a lelki viharban, akkor érkezik el az a kegyelmi pillanat:

Tolle, lege,

Tolle, lege.

Vedd föl, olvasd,

Vedd föl, olvasd.

Kinyitja a Szentírást, amit addig is többször olvasott, de most ebben a pillanatban a szívével tudja olvasni, teljes valójával át tudja élni a szavakat. Innentől azt akarta, amit Isten akart benne. Megélte Jézus szavait, hogy „*az én igám édes*”.³⁹

Az Istenhez vezető úton Ágoston a platóni alapokon áll. A fejlődés a múltból való építkezés, hiszen a múltból lehet tanulni, a jövő még bizonytalan. Minden tudásunk visszaemlékezés. Így van ez a földi tudományokkal. Át kell lépnünk az emlékezeten, túl kell haladnunk rajta, hogy Istenhez mehessünk. „*Fölszálllok íme lelkemmel hozzád, a folytonosan fölöttem maradóhoz. Átlépek ezen az emlékezet nevű erőmön is, mert kívánva kívánom, hogy megragadjalak, ahol éppen megragadható vagy, és beléd tapadjak, ahol éppen beléd tapadhatok.*” Istent keresve a boldogságot keressük, azért azt, mert a boldogság lenyomata ott van az emlékezetünkben. „*Amióta csak ismerlek tehát, benne voltál emlékezetemben, és ott találalak téged.*”⁴⁰

A mai ember számára annyiféle út kínálja magát: sokféleségükben Ágoston példája iránymutató. A bensőnkben a lélek legmélyében meg kell találnunk a jól elrejtett kincsünket. Ha az út ezt segít feltárni, jó helyen vagyunk, ha csak magunk képzelte bizsukra akadunk, nem ér semmit. Elszakadt vándorként nem ígérkezik könnyűnek ez az út, rögzös és hosszú és meredek. De ahogy láttuk Ágostonnál, egyre boldogabb ez a vándor, egyre eltökéltebben halad tántoríthatatlan módon.

³⁸uo. 230. oldal

³⁹Mt. 11,30

⁴⁰Aurelius Augustinus: Vallomások (Gyomaendrőd, 1982.) 301, 306, 311. oldal

Befejezés

Ágoston megtért, rátalált Istenre, de nem állt meg, nem is lehet ezen a keskeny úton megállni, csak felfelé menni tovább. Az egyén, a lélek csak árnyéka önmagának, haldoklik, ha nem Istent keresi. A modern kor emberének felfogásában az egyén nem függ Istentől, és így magára marad, elszigetelődik, saját magának teszi ki önmagát. Ágoston személyes életének minden egyes mozzanatában ott van a transzcendenciához való viszonya. A transzcendencia és az immanencia határai bizonyos fokig elmosódnak, az egyik szféra szüntelenül átcsap a másikba.⁴¹ Ágoston példáját követve ne zárjuk el magunkat Istentől, merjünk felé menni, hiszen lelkünk mélyén mindig is csak erre vágytunk, még ha nehezen ismerjük is fel ezt az igazságot.

A cikk írója: Márkus Edit, az ELTE-n diplomázott francia és történelem szakos tanárként. AQUILA h. Rend alapító tagjai között van, vezető helyettese. Ez idáig írásai jelentek meg az AQUILA Magazinban és a TÚLLÉPÉSBEN.

Rizmayer Péter
AZ ÚJ VILÁGREND ELLEN

(A szerkesztő megjegyzése: nem összeesküvés-elméleteket akarunk közölni, hanem meglévő bajokra, várható anomáliákra felhívni a figyelmet.)

Nemrég egy hittanórán Pável Márta előadást tartott a gazdasági világelit hatalmi törekvéseiről, elsősorban annak emberi és vallási vonatkozásairól. Az előadás kapcsán gondolkoztam el azon, hogy érdemes lenne ezt újra átgondolni, erről írni. Az interneten ennek kapcsán több cikk is található, azonban ráleltem egy óvatos (úgy fogalmaz, hogy nem biztos, hogy igaz) és könnyen áttekinthető „összefoglalóra”: <http://titkokszigete.hu/7-lepesben-pusztitja-el-vilagunkat-a-gazdag-vilagelit-itt-a-tervuk/>. Ez összesen hat pontban foglalja össze a főbb törekvéseket, végső célokat, amelyek egy új világrend létrehozásához vezetnének. Az alábbi írásban ezeket a pontokat idézem a fenti írásból és írok hozzájuk (pontosabban fogalmazva ellenük) megjegyzéseket.

1. „Minden meglévő kormány leváltása, Ez magától értetődő és már elkezdődött egy ideje. Az Európai Egyesült Államok gondolata efelé a centralizáció felé húz, alig 10-15 éven belül pedig létrejöhet egy Új Világrend, ahol már az országoknak nem lesz több hatalma.”

Sokszor gondolkodom el azon, hogy régen nemesi családok tagjai voltak a vezetők. Akiket vezetőnek, királynak szántak, azt jobb esetben felkészítették erre a feladatra. Egyetlen példa, Habsburg Ottó mondta egy interjúban, hogy gyerekként minden nap más nyelven kellett más nevelővel beszélnie annak érdekében, hogy minden nép nyelvét tudja, amely a monarchiában él. Gondoljunk bele, hogy a demokráciában megválasztunk valakit, de ez a valaki bármilyen tehetséges is, valószínűleg

⁴¹ uo. 488. oldal